

Sygn. akt III CZ 286/22

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie z powództwa D. B. i S. S.

przeciwko A. N.

o stwierdzenie nieważności oświadczenia woli,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 10 stycznia 2023 r. w Izbie Cywilnej
w Warszawie,

zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 2 lutego 2022 r., sygn. akt V ACa 252/21,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 2 lutego 2022 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku odrzucił skargę kasacyjną pozwanego A. N. wniesioną od wyroku tego Sądu z 5 sierpnia 2021 r. wydanego w sprawie o stwierdzenie nieważności oświadczenia woli (sygn. akt V ACa 252/21).

W uzasadnieniu tego postanowienia wyjaśniono, że zarządzeniem z 21 grudnia 2021 r. pełnomocnik pozwanego radca pr. Z. C. został wezwany do uzupełnienia braku formalnego skargi kasacyjnej poprzez przedłożenie pełnomocnictwa udzielonego mu przez pozwanego w trybie art. 87¹ § 1 k.p.c. w terminie 7 dni od dnia otrzymania stosownego zarządzenia pod rygorem

odrzućenia skargi kasacyjnej. W określonym terminie pełnomocnik przedstawił dokument pełnomocnictwa, w którym zawarte było oświadczenie A. N. upoważniające radcę pr. Z. C. do podejmowania w jego imieniu czynności opisanych w art. 87¹ § 1 k.p.c. Jednak z treści przedłożonego dokumentu pełnomocnictwa wynikało, że stosowne pełnomocnictwo zostało udzielone 12 stycznia 2022 r. (k. 549 akt sprawy), podczas gdy skarga kasacyjna została wniesiona 6 grudnia 2021 r. (k. 523-543 akt sprawy). W związku z tym Sąd Apelacyjny uznał, że skarga kasacyjna jako wniesiona z uchybieniem wymogom określonym przez art. 87¹ § 1 k.p.c. podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Zażalenie na powyższe orzeczenie wniósł skarżący zarzucając naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zachodzą podstawy uzasadniające odrzucenie skargi kasacyjnej. Ponadto skarżący powołał się na naruszenie art. 87¹ § 1 k.p.c. oraz art. 130 § 1 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 2 lutego 2022 r. oraz nadanie skardze kasacyjnej dalszego biegu.

W uzasadnieniu zażalenia pozwany podniósł, że skarga kasacyjna nie mogła zostać odrzucona przez Sąd drugiej instancji z powodu braku zachowania przymusu adwokacko-radcowskiego w postępowaniu kasacyjnym (art. 87¹ § 1 k.p.c.), gdyż została ona podpisana przez radcę pr. Z. C., który ma zdolność postulacyjną po podejmowania czynności procesowych inicjujących postępowanie kasacyjne. Przy wnoszeniu skargi kasacyjnej uchybieniem było jedynie „niedopatrzenie pozwanego i zagubienie wniosku do sądu o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu w postępowaniu kasacyjnym”. Jednocześnie

w związku z zarządzeniem Sądu Apelacyjnego z 21 grudnia 2021 r. dotychczasowy pełnomocnik z urzędu, który w imieniu pozwanego wniósł skargę kasacyjną, przedłożył do akt sprawy „pełnomocnictwo udzielone z datą 12 stycznia 2022 r.”. Sąd drugiej instancji – jak argumentuje skarżący – bezpodstawnie więc uznał, że pełnomocnik, wnosząc skargę kasacyjną, działał bez odpowiedniego umocowania ze strony pozwanego A. N.. Ponadto skarżący w załączonym do zażalenia piśmie z 12 stycznia 2022 r., powołując

się na art. 103 k.c., potwierdził wszystkie czynności podjęte przez radcę pr. Z. C. w postępowaniu kasacyjnym w sprawie z powództwa D. B. i S. S. o stwierdzenie nieważności oświadczenia woli, w tym czynności polegające na sporządzeniu i wniesieniu skargi kasacyjnej w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do brzmienia art. 87¹ § 1 k.p.c. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych. Kreowany przez ten przepis przymus adwokacko-radcowski dotyczy każdego postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym także postępowania kasacyjnego. Ponadto wynikające z art. 87¹ § 1 k.p.c. wymaganie zastępowania strony przez profesjonalnego pełnomocnika nie ogranicza się do czynności procesowych bezpośrednio podejmowanych przed Sądem Najwyższym, ale obejmuje także czynności procesowe związane z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, które realizowane są wobec sądu drugiej instancji (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 czerwca 2022 r., III CZ 158/22, nie publ.; z 20 kwietnia 2022 r., I NSP 73/22, nie publ.; z 25 lutego 2022 r., III CZ 63/22, nie publ.; z 28 stycznia 2022 r., III CZ 44/22, nie publ. i z 9 lipca 2021 r., IV CZ 26/21, nie publ.).

W ramach wszystkich postępowań prowadzonych przed Sądem Najwyższym wniesienie pisma procesowego z naruszeniem art. 87¹ § 1 k.p.c. wiąże się z zarządzeniem jego zwrotu bez wezwania do usunięcia braków formalnych (art. 130 § 5 k.p.c.), chyba że ustawa stanowi inaczej. Jest tak w odniesieniu do skargi kasacyjnej, która wniesiona bez zachowania przymusu adwokacko-radcowskiego (art. 87¹ § 1 k.p.c.) podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. Tego skutku procesowego nie niweluje przy tym następcze poparcie lub uzupełnienie pisma procesowego (środka zaskarżenia) przez profesjonalnego pełnomocnika (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 grudnia 2022 r., I NSP 360/22, nie publ.; z 30 czerwca 2022 r., III CZ 158/22, nie publ.; z 14 czerwca 2022 r., III CZ 197/22, nie publ.; z 2 lutego 2022 r., I UZ 26/21, nie publ.; 12 stycznia 2022 r., III CZ 45/22, nie publ.). Jeżeli natomiast środek zaskarżenia rozpoznawany przez Sąd Najwyższy wniesienie pełnomocnik, o którym mowa w art. 87¹ § 1 k.p.c., to jest on obowiązany przy dokonaniu tej czynności

procesowej dołączyć do akt sprawy pełnomocnictwo z podpisem mocodawcy lub wierzytelny odpis pełnomocnictwa wraz z odpisem dla strony przeciwnej (art. 89 § 1 k.p.c.), które to pełnomocnictwo uprawnia go do działania za stronę przed Sądem Najwyższym. Uchybienie temu wymaganiu obliuguje sąd drugiej instancji lub Sąd Najwyższy do wezwania pełnomocnika do uzupełnienia stosowego braku w oznaczonym terminie pod rygorem odrzucenia skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 listopada 2021 r., IV CZ 37/21, nie publ.).

W niniejszej sprawie skarga kasacyjna została wniesiona przez radcę pr. Z. C., a więc osobę spełniającą kryteria kompetencyjne niezbędne do prowadzenia zastępstwa procesowego przed Sądem Najwyższym (art. 87¹ § 1 k.p.c.). Jednak do skargi kasacyjnej nie dołączono dokumentu pełnomocnictwa wskazującego na umocowanie radcy pr. Z. C. do podjęcia stosownej czynności procesowej w imieniu pozwanego. Prawidłowo więc Sąd Apelacyjny w Gdańsku wezwał pełnomocnika do wykazania swojego umocowania w określonym terminie pod rygorem odrzucenia wniesionej skargi kasacyjnej. Z. C. w wyznaczonym terminie przedstawił dokument pełnomocnictwa, ale – na co zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny – z treści tego dokumentu wynikało, iż kompetencja do zastępowania pozwanego przy wnoszeniu skargi kasacyjnej została mu przypisana dopiero w dniu 12 stycznia 2022 r., a więc już po wniesieniu skargi kasacyjnej (6 grudnia 2021 r.) i po terminie przewidzianym do jej wniesienia. Nie zostało więc wykazane, że radca pr. Z. C. w dacie wniesienia skargi kasacyjnej dysponował stosownym upoważnieniem ze strony pozwanego. Wniosek ten wzmacnia także odwołanie się do treści skargi kasacyjnej, w której radca pr. Z. C. wskazał, że podejmuje się stosownej czynności jako pełnomocnik z urzędu ustanowiony dla pozwanego. *Ergo* w dacie wnoszenia skargi kasacyjnej radca pr. Z. C. nie dysponował pełnomocnictwem udzielonym mu przez pozwanego ani też jako ustanowiony wcześniej pełnomocnik pozwanego w postępowaniu przed sądami powszechnymi nie był uprawniony do dokonania w imieniu pozwanego tej czynności procesowej. Zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sadu Najwyższego – zasadą prawną - z 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07 (OSNC 2008, nr 11, poz. 122), pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z samego prawa umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej i udziału w postępowaniu kasacyjnym. Dotyczy to także pełnomocnika ustanowionego z urzędu dla strony w postępowaniu

przed sądami powszechnymi. Skutki ustanowienia pełnomocnika z urzędu na podstawie orzeczenia sądu, a określone w art. 118 k.p.c., nie są szersze niż te, które wynikają z art. 91 k.p.c. w odniesieniu do pełnomocnika ustanowionego przez stronę (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 lutego 2020 r., III CZ 2/20, nie publ. i z 10 stycznia 2014 r., I CZ 105/13, nie publ.). Fakt braku pełnomocnictwa udzielonego przez pozwanego potwierdza także ten pełnomocnik w uzasadnieniu rozpoznawanego zażalenia stwierdzając, że ze względu na trudności z kontaktem z A. N. zdecydował się na wniesienie skargi kasacyjnej, chociaż nie udzielono mu pełnomocnictwa i nie był on pełnomocnikiem z urzędu uprawnionym do wniesienia skargi kasacyjnej i zastępowania pozwanego w postępowaniu kasacyjnym (zażalenie pozwanego z 1 kwietnia 2022 r., s. 3-4). Ubocznie tylko można poczynić uwagę – nie przesądzając skuteczności tego rodzaju argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu zażalenia – że mogłaby ona stanowić co najwyżej podstawę wniosku o przywrócenie terminu do dokonania przez stronę spóźnionej czynności procesowej.

Funkcji sanującej nie może pełnić złożone przez pozwanego A. N. w piśmie z 12 stycznia 2022 r. oświadczenie potwierdzające wszystkie czynności podejmowane przez niego w postępowaniu kasacyjnym przez radcę pr. Z. C., w tym czynność złożenia w jego imieniu skargi kasacyjnej. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2009 r., III CZP 118/08 (OSNC 2009, nr 6, poz. 76), wyjaśniono bowiem, że brak formalny pisma procesowego w postaci nienależytego umocowania pełnomocnika może być usunięty potwierdzeniem strony dokonanych przez niego czynności, ale stosowne uprawnienie nie dotyczy czynności procesowych, co do których ustawodawca przewiduje przymus adwokacko-radcowski.

Stanowisko zajęte przez Sąd Apelacyjny znajduje także potwierdzenie w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego w podobnych stanach faktycznych (zob. m.in. postanowienia z 27 listopada 2009 r., II CSK 399/09, nie publ. i z 16 kwietnia 2014 r., III CSK 587/13, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

